

Początki osadnictwa na terenie dzisiejszej gminy Zakrzówek sięgają czasów prehistorycznych. Korzystne warunki przyrodnicze dorzecza górnej Bystrzycy przyciągały tu wędrownych łowców już w paleolicie (13 tysięcy lat temu), o czym świadczą odkryte na polach Majdanu Grabiny ślady obozowiska, zaliczane do tzw. kultury świderskiej. W młodszej epoce kamienia - neolicie (4500-1800 lat p.n.e.) - na pograniczu dzisiejszych miejscowości Majdan Grabina i Studzianki istniało zwarte skupisko osadnicze, reprezentujące kulturę lubelsko-wołyńską ceramiki malowanej.

Po załamaniu się procesów osadniczych w okresie od około 1200 r. p.n.e. do 700 r. n.e. ludność ponownie zaczęła zasiedlać tutejsze ziemie, zawiązując pierwsze wsie – Bystrzycę i Sulów, których istnienie odnotowują trzynastowieczne źródła pisane.

Zakrzówek założony został pierwotnie jako wieś na prawie polskim między rokiem 1284 a 1360, w dobrach ziemskich zakonu cystersów z Koprzywnicy (koło Sandomierza). Nieco później, w bezpośrednim sąsiedztwie, powstały kolejne wsie klasztorne – Rudnik i Rciszyn. W 1424 r. konwent koprzywnicki powierzył sołtysowi Janowi Siemi z Gołębiowa ponowną lokację Zakrzówka na prawie magdeburskim, co zapowiadało dominującą rolę tej miejscowości względem pozostałych przyległych wsi.

Poza kluczem koprzywnickim, w drugiej połowie XV stulecia po raz pierwszy odnotowana została w źródłach wieś Studzianki, która należała do możnowładczej rodziny Tęczyńskich. Według dokumentów kościelnych, w drugiej połowie XVIII w. na gruntach dawnego Rciszyna istniała również duża wieś Majdan Skotnik.

W okresie staropolskim główny ośrodek lokalnego życia społecznego i religijnego stanowił kościół parafialny. Początkowo wsie Zakrzówek i Sulów podlegały parafii Kraśnik, natomiast Bystrzyca i Rudnik – parafii Kielczewice. W XVI wieku opat koprzywnicki, Mikołaj Luboracki, ufundował drewnianą świątynię w Zakrzówku. Już 1592 r. kościół ten miał wydzielony okręg, obejmujący miejscowości Bystrzycę, Rudnik, Sulów i Zakrzówek, jednak nie posiadał jeszcze wtedy statusu parafii i podlegał Kraśnikowi. Pierwsze znane nam informacje o parafii w Zakrzówku pochodzą z 1603 r.

Wieś Studzianki należała początkowo do parafii Batorz, a od 1738 r. do nowo utworzonej filii parafii batorskiej w Bożej Woli. Po III rozbiórce Polski ziemie klucza zakrzóweckiego znalazły się pod panowaniem austriackim i posiadały status dóbr skarbowych. W roku 1807 Skarb austriacki zamienił z księciem Adamem Kazimierzem Czartoryskim dobra Zakrzówek oraz Puchaczów, Tarnogórę i Przybysławice na miasto i dobra Siedlce. Siedem lat później (w 1814 r.) posiadłości w Zakrzówku przejął po ojcu książę Adam Jerzy Czartoryski. Jednak nie na długo, bowiem w 1831 r. za udział księcia w powstaniu listopadowym władze carskie skonfiskowały tutejsze dobra i wciągnęły je w Sekwestr Rządowy. Rok 1847 r. okazał się tragiczny dla tutejszej wspólnoty parafialnej. Podczas Świąt Bożego Narodzenia spłonął drewniany kościół pochodzący z 1793 r. Na jego miejscu w latach 1851-1853 wzniesiono nową – do dziś istniejącą - świątynię murowaną, nawiązującą do stylu neoklasycystycznego. Postanowieniem carskim z dnia 5 lipca 1866 r. ziemie nie objęte uwłaszczeniem - należące do folwarków Zakrzówek, Rudnik i Sulów oraz folwarku Krzczonów (z dóbr Lublin) i część lasów leśnictwa lubelskiego - nazwane Majoratem Zakrzówek, otrzymał rosyjski generał-adiutant Teodor Trepow. Z donacji tej nowo założone Towarzystwo Akcyjne Cukrowni „Zakrzówek” zakupiło 201 mórg i 12 prętów ziemi, na której w roku 1875 wybudowało pierwszą w guberni lubelskiej wielkoprzemysłową fabrykę cukru. Jednak z powodu zadłużenia i braku surowca w 1887 r. cukrownia upadła. Cztery lata później nabył ją od Banku Państwa kijowski kupiec żydowskiego pochodzenia Markus Sachs. Zakład funkcjonował do roku 1932 (z przerwą w latach 1915-1922). Cukrownia zatrudniała od

240 do 520 robotników. Nieopodal cukrowni działalność produkcyjną prowadziły także mniejsze zakłady: browar, gorzelnia oraz fabryka mebli giętych. Z myślą o najmłodszych mieszkańcach Zakrzówka i okolic w 1899 r. utworzono w osadzie Gminną Jednoklasową Szkołę Elementarną. Na przełomie XIX i XX w. ludność gminy Zakrzówek była zróżnicowana pod względem narodowościowym i wyznaniowym. W 1902 r. na posiadłości właściciela cukrowni Markusa Sachsa wzniesiono dom modlitwy dla ludności żydowskiej, natomiast w 1906 r., z myślą o miejscowych kolonistach wyznania prawosławnego wybudowana została cerkiew. Istotną rolę w kształtowaniu się składu społecznego tutejszego środowiska odegrali przedstawiciele obcego kapitału.

W czasach pierwszej wojny światowej przez tereny nad górną Bystrzycą trzykrotnie przetoczył się front rosyjsko-austriacki, pozostawiając po sobie wiele żołnierskich mogił oraz duże zniszczenia materialne. Dwudziestolecie międzywojenne przyniosło odrodzenie lokalnego życia społeczno-politycznego, gospodarczego i kulturalnego. Rozbudowie uległa sieć szkolnictwa powszechnego w gminie. Po przejściu w 1922 r. Cukrowni „Zakrzówek” przez Spółkę Akcyjną (której założycielami byli spadkobiercy majątku Markusa Sachsa), wybudowano tu bocznice kolei normalnotorowej oraz trakcję wąskotorową, łączącą fabrykę z ziemiańskimi plantacjami buraków cukrowych w Józowie oraz Woli Gałęzowskiej. Upadek cukrowni w 1932 r., spowodowany ogólnoswiatowym kryzysem gospodarczym, zaważył na osłabieniu rozwoju gminy w okresie późniejszym. Podczas II wojny światowej z zakrzóweckiej społeczności zniknęła niemal zupełnie ludność pochodzenia żydowskiego. Mieszkańcy gminy nie pogodzili się z niemiecką okupacją. Brali czynny udział w tajnym nauczaniu oraz w zbrojnym ruchu oporu, organizowanym przez AK, NSZ, BCH i GL/AL.

W czasach Polski Ludowej nastąpił silny rozwój szkolnictwa gminy. Wzrósł stopień organizacyjny szkół podstawowych. W 1944 r. powstało Prywatne Koedukacyjne Gimnazjum i Liceum Ogólnokształcące w Zakrzówku, które w 1945 r. zostało przejęte przez Gminną Radę Narodową, a cztery lata później uległo upaństwowieniu. Kształcenie zawodowe zapewniały młodzieży (stałe poszerzające swoją ofertę edukacyjną) miejscowe szkoły zawodowe, poczynając od Szkoły Przysposobienia Rolniczego i Zasadniczej Szkoły Rolniczej poprzez Zespół Szkół Rolniczych (od 1989 r.) do obecnego Zespołu Szkół Zawodowych. Okres PRL zaznaczył się rozwojem sieci dróg, bazy spółdzielczych instytucji gospodarczych (Gminnej Spółdzielni „Samopomoc Chłopska”, Banku Spółdzielczego, Spółdzielni Kółek Rolniczych, Spółdzielni Mleczarskiej, Spółdzielni Ogrodniczo-Pszczelarskiej „Ogrodnik”) oraz punktów skupu płodów rolnych (głównie buraków cukrowych). Wzniesiono nowe budynki szkolne (w Bystrzycy, Studziankach, Sulowie i w Zakrzówku), budynki ośrodków zdrowia (w Zakrzówku i Studziankach), Urzędu Gminy, Ochotniczych Straży Pożarnych, oddano do użytku stadion sportowy. Rozwojowi uległa też sieć parafialna. W dniu 19 marca 1986 r. ustanowiony został Dekanat Zakrzówek, a wybudowane przez parafian kościoły w Studziankach (1983 r.) i w Sulowie (1990 r.) stały się ośrodkami nowo utworzonych parafii. Na mocy dekretu erekcyjnego z 17 czerwca 1989 r. powstała Parafia pw. Matki Bożej Królowej Polski w Studziankach, natomiast 17 grudnia 1993 r. abp Bolesław Pylak erygował Parafię pw. św. Rajmunda Nonnata w Sulowie. W okresie transformacji ustrojowej znacząco poprawiły się warunki życia mieszkańców za sprawą telefonizacji, budowy dróg, chodników, wodociągów, kanalizacji, oczyszczalni ścieków. Powstały zespoły szkół w Zakrzówku i Sulowie. Nastąpiła dalsza rozbudowa bazy lokalowej szkół w Bystrzycy, Majdanie Grabinie, Rudniku, Sulowie i Zakrzówku.